

PROHOD

**Zaplenjena resnica
ima večjo silo
kot tisočkrat
izkričana laž!**

Letna naročnina znaša Din 40.—. Uredništvo in uprava v Ljubljani, Masarykova 14/II. Račun pri Poštni hran. 16.160. Rokopisov ne vračamo. Telefon 21-09.

Leto VI.

Ljubljana, dne 10. aprila 1937.

Št. 14.

Ali smo res**proti strankam?**

Od neke strani so nam že večkrat očitali, da se naš list preveč odločno izreka proti strankarskemu sistemu, ki ga je uvedla v našo državo Vidovdanska ustava s svojimi demokratičnimi odločbami in se je — sicer okrnjen — uveljavil tudi v novi Ustavi iz leta 1931. Ti očitki so prišli vedno potem, ko smo žigosali nepošteno delo posameznih strank in opozarjali naše čitatelje na sistem korupcije, ki ga vse te stranke brez izjeme uvajajo in izvajajo na vseh poljih javnega življenja. Mi nismo nikoli zavzeli principijelnega stališča proti strankarskemu sistemu, vedno smo le dejali, da takih strank, kot so tiste, ki nam samozvano režejo kruh, ne moremo priznati kot zastopnike jugoslovenskega naroda.

Že iz prvih časov organiziranja jugoslovenskih nacionalistov v čisto nacionalnih borbah organizacijah, ki niso bile mišljene kot kak strankarski privesek, imamo nacionalisti s strankami slabe izkušnje. Ko je bivša Orjuna živela najmočnejše življenje, takrat se je trudila bivša samostojna demokratska stranka na vse mogoče načine, da bi pripravila vodstvo Orjune do tega, da bi služilo interesom te stranke. Neštete so bile ponudbe od Pribičevića in njegovih prijateljev bivši Orjuni in danes lahko rečemo, da imajo baš politični faktorji svoje zasluge, da je ta organizacija morala likvidirati.

Šestojanuarski režim je s strankami odločno prekinil. Država se je oddahnila. Narodna skupščina ni več goltala stotin milijonov za poslaniške dnevnice in podpore. Iz državne blagajne se ni več odtekal denar v blagajne posameznih strank, ki so trenutno paševale našemu narodu, dispoziციjski fondsi se niso več izlivali v obliki podkupljanja časopisov. Naravna posedica tega je bila, da so državnim uradnikom zvišali plače do 20%. To je bilo v času, ko je bil jugoslovenski nacionalizem osnova državne politike. Ko je pa leta 1931. prišla nova ustava, je prišla s njo tudi Jugoslovenska Radikalna Kmečka Demokracija, ki je privedla s seboj in na novo obudila vse bistvene lastnosti našega strankarstva: korupcijo, tatvine, podkupljanja, preganjanja, zapiranja in seveda polne strankarske blagajne. Seveda ne vse naenkrat, ampak vsako ob svojem ugodnem trenutku.

Naj se še enkrat spomnimo na dogodke, ki so se v času tega režima razvijali z Narodno Odbrano. Najboljši člani Narodne Odbrane so bili vsled tega, ker so žigosali korupcijo vlade, preganjani. Grozil jim je razpust naše organizacije. Režim ni dovolil, da bi se sestal kongres Narodne Odbrane le zato, ker članstvo Narodne Odbrane ne bi nikoli priznalo predsednika, ki bi mu ga režim določil. Plenili so po naših listih kolono za kolono in glavni odbor stranke je obsodil delovanje Narodne Odbrane v posebni spomenici, ki pa so jo naši lokalni faktorji tolmačili kot obsodbo »Bojevniškega gibanja.

Nesrečna Jevtićeva roka je razbila poslednje sanje dobro mislečih ljudi in nacionalisti smo se znašli pred dejstvom, da je vse to, kar so nam samozvani gospodarji predstavljali kot mogočen granitni grad, le trhla stavba, razjedena od črva korupcije in nepoštenosti.

Tako gledamo na preteklost in tako gledamo tudi na sedanost. Ko homo smeli pisati, kar bomo hoteli, takrat bomo dokazali, da je vseeno, katera stranka je na vladi, kdo je šef te stranke in kakšen program ima ta stranka. Pokazali in dokazali bomo na dejstvih, da je bilo delovanje vseh naših strank vedno le nihilistično, bilo je razdorno, nepošteno. Gibalo se je okoli ogromnih dobičkov njihovih šefov in njihovih zakulisnih podpornikov, na zunaj je pa izgledalo kot pravičanje belih in črnih naravnih sil. Vsi so se trudili, da bi se država držala na nogah, ki jih je preveč podkupljala stranka.

In če nam zamerijo naše protistrankarsko stališče, nam ga zamerijo le tisti, ki so z našo obsodbo — ker so soodgovorni za nezadovoljstvo v narodu — osebno prizadeti. Mi se te zamere ne bojimo, ker vemo, da tolmačimo misli tolikih tisočev volilcev, ki so se dali pri vsakih volitvah s sladkimi besedami in lepimi obljubami pregovoriti, da so šli zopet na volišče, pa so nekaj mesecev potem doživeli grenko razočaranje: znižane plače, zvišane

Če danes pogledamo kako mesto s takozvane »ptičje perspektive« — kar ni tako nemogoče kakor v prejšnjih časih, saj imamo zrakoplove — se nam zdi, kot da bi videli velikega pajka, katerega trup tvori sredina mesta — noge se pa raztezajo daleč na vse strani. In ob teh nogah, ki so — od blizu pogledane — razne ceste, proge in tiri — ob teh predmestnih zvezah se vrste delavske hišice, tu in tam lepo urejene, tu in tam vse križem postavljene in z vrtovi obdane.

Ob teh prvih pomladanskih dneh je prav zanimivo stopiti v te predmestne predele, kamor nas izvalja prijetno sonce. Tu je življenje posebne vrste: hišice sezidane ali zložene iz kakršnegakoli gradbenega materiala, tu in tam še iz starih vagonov prenarejene, tu in tam lesene barake — a vse priča o eni sami želji vsakega človeka: da bi imel svoj dom, svojo hišico. Pa naj bo še tako borna — samo da je. Res je, da se množe te delavske kolonije zaradi pomanjkanja in druginje stanovanj, vendar je v tem tudi ona človeška naravna želja in potreba, da bi imeli za svojo družino svoj domek. In ta želja, ta naravna zahteva človeka po lastnem domu je — mislim — najboljši dokaz, kako napačne so teorije o skupnosti in o komunistični družbi, ki zahteva, da bodi delavec večer proletarijarec, da se ne »pomeščani«, da ne postane »buržuj«, ker je nevarno takoj, če si ustanovi družino in svoj dom. Zato je treba zatirati in onemogočiti to hrepenenje po družini in lastnem domu v človeku — tako trdi komunistični evangelij, delavske hišice v predmestjih in okoli mesta pa pričajo baš narobe, da si človek na svetu najbolj želi imeti svojo družino in svoj dom.

Pred časom smo čitali prevod Gidove knjige »Vrnitev iz sovjetske Rusije«. Tam se ta pravoverni komunist, ki se je vrnil tako razočaran iz sedanje Rusije, dotika tudi tega vprašanja.

Ne vemo, kako stanuje gospod André Gide v Parizu. Po vsem, kar o njem vemo, ima gotovo razkošno stanovanje. Bog ve, kaj bi rekel ta gospod Gide, ko bi mu naenkrat v njegovo stanovanje vselili še eno družino. Recimo delavsko družino s kopico otrok. Tako so to delali tudi v Rusiji. Stanovalo je in še stanuje po več družin v eni sobi. Tu se pač ne more reči: moj dom je moj raj, ali, kakor pravijo Rusi: »Svoja katka (koča) rodna matka«. Svoj dom je rodna mati. Da, svoj dom. In tega svojega doma po boljševiških nazorih delavec ne sme imeti, da ne postane — buržuj. Kajti komunist mora biti večer proletarijarec, brez doma, brez lastnine, brez družine. Ko bi gospodu Gidu vselili v njegovo razkošno stanovanje, bi se gotovo čutil zelo inkomodiran v svojem domu, še bolj bi protestiral, če bi mu kdo dokazoval, da — kot komunist — nima pravice do svojega doma. In vendar gospod Gide to zahteva od ubogega delavca, češ, da je brezdomstvo bistvo komunizma in da je slabo znamenje za sovjetsko Rusijo, če se povsod opaža — želja po lastnem domu. Gospod Gide si je ogledal razkošna ruska letovišča na Krimu — ki so nastala še za carske Rusije in so jih zasedli boljševiški komisarji, češ, da je prešla osebna lastnina v roke ljudstva. Ljudstvo pa so oni. O tem piše Gide tako-le:

Ne: Občudovanja vredno tu je to, da je ta napol luksuz, to udobje dano v užitek ljudstvu — če niso ti, ki prihajajo sem bivati, le preradi spet novi privilegiranci. Na splošno

pravda, uredbe, ki jim jemljejo ves kredit, in zopet krivice.

Tako kot smo doslej, bomo vedno žigosali nepošteno in koristolovsko delo strankarskih korifej, nad katerimi se vsakdo, ki ima količkaj odprte oči, spogleduje rekoč: »Od kod neki si je ta napravil svoje milijonsko premoženje, kje si je zaslužil avto, vilo, delnice, deleže, posestva, gozdove, ko je bil pa, predno je pričel politizirati, ubog odvetniški koncipijent ali pa državni uradnik z mizerno plačo?«

S takim pogledom gleda na naše strankarstvo naš človek s podeželja, pa je kljub vsem razočaranjem še vedno pripravljen podpreti ljudi, ki pridejo k njemu s pametnim progra-

živajo prednost najbolj zaslužni, toda le pod pogojem, da so »pridni«, da so docela »v liniji«; koristi in ugodnosti so deležni samo in zgolj ti.

Občudovanja vredno je v Sočiju to obilje sanatorijev in okrevališč okrog mesta, ki imajo vsa čudovito lego. Njihova popolnost je v tem, da je vse to zgrajeno za delavce. Toda človek še huje trpi, ko tik poleg teh stavb vidi delavce, zaposlene pri gradnji novega gledališča, ki so tako beraško plačani in nagnjeni kakor slaniki po umazanih taboriščih.

Če sem že hvalil v Sočiju, kaj naj rečem potem o onem v Sinopu blizu Suhuma, ki sočenskega močno nadkriljuje in je tak, da prenese primerjavo z najboljšimi, najlepšimi, najrazkošnejšimi kopalniškimi hoteli v inozemstvu. Njegov čudoviti vrt izvira še izpod stare vlade, hotelsko stavbo pa so zgradili prav v zadnjem času. Hotel je zelo pametno urejen, njegovo zunanje in notranje lice je kar se da posrečeno. Vsaka soba ima kopalnico in posebno teraso. Pohištvo kaže dovršen okus. Kuha v hotelu je odlična, ena najboljših, kar smo jih v sovjetski Rusiji okusili. Hotel Sinop je na pogled eden izmed krajev na tem svetu, kjer se človek čuti sreči najbližje.

Poleg hotela so osnovali sovhoz, ki naj bi oskrboval hotel z vsem. Občudoval sem v njem vzorno konjušnico, vzoren hlev, vzorne svinjake in zlasti ogromno kurnico po najnovejši modi. Vsaka kokoš nosi na nogi obroček s številko. Skrbno zapisujejo, koliko kura nese. Vsaka ima za to svoje posebno majhno gnezdo, kamor jo zapro in od koder ne more prejeti, dokler ne znese. (In ne morem si razlagati, kako da pri toliki skrbnosti jajca, ki nam jih dajejo na mizo v hotelu, niso boljša.) Pristavljam še, da morete stopiti v te živinske lokale šele, ko ste si otrli noge ob preprogo, ki je prepojena s sterilizujočo snovjo, da si razkužite čevlje. Žival hodi seveda ob preprogi. Toliko slabše!

In kako izgleda svet tik ob tem razkošju, kjer se posveča taka skrb in pozornost gošpem kuram?

Gide pravi:

Če človek prestopi potok, ki meji sovhoz, zadene na vrsto brlogov. Tu prebivajo po štirje ljudje v luknji, ki meri dva in pol metra, kjer znaša najemnina po dva rublja na mesec in na osebo. Obed v sovhozu velja dva rublja. To je razkošje, ki si ga tisti, katerih mezdna znaša le borih petinsedemdeset rubljev na mesec, pač ne morejo špogati. Zadovoljiti se morajo s suho ribo in kruhom.

Toda popolne enakosti tudi komunizem ne priznava in mora biti vendar le neka razlika med višjimi in nižjimi.

Gide piše o tem:

Ne ugovarjam, da so mezde ne enake. Pristavljam, da je to bilo potrebno. Toda saj so sredstva za to, da se popravijo razlike v življenju. A namesto, da bi se te razlike omilile, se bojim, da se bodo začele še močneje poudarjati. Bojim se, da se bo prav kmalu izoblikovala nova vrsta delavske buržuazije, ki bo imela vsega (in bo temu primerno konservativna) in ki jo bo le preveč mogoče primerjati z malo buržuazijo pri nas.

Vsepovsod vidim v Rusiji znake, ki to naznanjajo. In kakor žal ne morem dvomiti, da na dnu srca večine ljudi kljub vsem revolucijam dremljejo mehkužni, norčavi buržuj-

mom. Tako gledamo tudi mi in bomo gotovo vedno pripravljene podpreti pameten program, toda le, če bodo za njim stali pošteni ljudje neomadeževane preteklosti, ki niso nikoli niti sami uganjali korupcije, niti jo s svojim delom podpirali. A takih ljudi je bore malo in prav gotovo niso med tistimi, ki se nam dan za dnem ponujajo s svojimi strankarskimi programi, lepo prošlostjo iz časov ranjke Avstrije in vzpodbudnimi besedami. Izgleda, da bo naš narod moral prenašati samovoljno teh strankarskih samozvancev res še toliko časa, da bo zrasla nova generacija, ki ima na življenje povsem drugačen pogled.

—n.

ski nagoni, ki se ne menijo za drugega človeka (zakaj človeka ni mogoče preoblikovati edino po zunanji poti), tako mi povzroča veliko nemira, ko vidim, kako se v današnji sovjetski Rusiji tem nagonom posredno laskajo, in jih bodre z odločitvami v zadnjem času, ki so pri nas žele vznemirjajoče odobravanje. Z obnovitvijo družine (v kolikor je »socialna celica«), dediščine in volil, začenja poželenje po razkošju, po posebni lastnini prevladovati nad potrebo po tovarištvu, po delitvi in po skupnem življenju. Ni dvoma, da ne pri vseh, pač pa pri mnogih. In človek vidi, kako se spet oblikujejo družabne plasti, če ne že celo družabni razredi, nekako plemstvo. Ne govorim tu o plemstvu zašlug in osebne veljave, marveč o plemstvu pohlevnega mišljenja, enobraznosti, ki se bo v naslednjem rodu spremenilo v plemstvo denarja.

Zato Gide poziva sovjetske oblastnike, naj zavijejo čim prej vrat temu »pomeščavanju«, ker bo sicer prepozno. To se pravi, da bi delavec nikoli ne smel in ne mogel postati več kot je, ne on ne njegovi otroci, in da je zato treba paziti, da ne pride do svojega doma. Kako plemenito in človekoljubno.

Zdi se pa, da v sovjetski Rusiji s služničadjo (tudi brez te ne more biti komunistična družba) ne postopajo tako, kot da so posli enakopravni gospodarjem, ampak ti brezdomci so onim, ki imajo — kljub skupnosti! — svoja lepa stanovanja in družine — to, kar so bili prej (morda še manj!) ni čuda, da se iz teh brezdomcev množe siromaki, ki nimajo ničesar ne zase ne za družbo — a jim tudi družba ničesar ne da.

Gide piše:

»Kako ne bi človeka zadelo zaničevanje ali vsaj brezbriznost, ki ju tisti, ki se čutijo boljše ljudi, kažejo do »nižjih«, do službni- kov, do rokodelcev, do moških in ženskih dni- narjev, in rekel bi do siromakov. Jasno, v Sovjetski Rusiji ni več razredov, so pa siromaki. Preveč siromakov, dosti preveč. Jaz sem pa vendar upal, da siromakov ne bom več videl, ali natančneje: prišel sem v Sovjetsko Rusijo prav zato, da bi jih več ne videl.«

To je slika današnje boljševiške družbe.

To je življenje po evangeliju, da človek ne sme imeti svojega doma.

Zdaj pa poglejmo drugi svet, ki tudi rešuje današnje socialno vprašanje.

Te dni smo čitali v listih objektivno poročilo novinarja, ki se je pravkar vrnil iz Nemčije.

Kaj jel videl?

Slovenski novinar, ki nima vzroka, da bi kakorkoli pačil resnico, piše:

»Delavska kolonija, ki velja 25 mark na mesec.

Daleč na drugo stran Lipskega, onkraj spomenika bitke narodov in grička cesarskih vojsk vodij, na poljanah, kjer je nekoč hrumela bitka z Napoleonovimi grenadirji, sem se znašel med delavskimi družinami. Tu je Lipsko na zelo preprost in cenen način rešilo vprašanje zidave delavskih hišic. Zgrajene so vse po enakem načrtu, vendar vsaka po svojem vrtnem okolju in legi vzbujajo vtis individualnosti, ne uniforme. Vsaka hišica ima v pritličju kuhinjo, spalnico ali obednico, zgornji pač se sobo za otroke ali kunceve, ki jih ob vselitvi dobavi občina. (Reja prinaša družinam prav čedne postranske zasluge.)

Zemljišče je dala na razpolago mestna občina. Vsaka domačija obsega tisoč kvadratnih metrov. Družina potrebuje — na papirju — za zidavo in vso ureditev dva tisoč in šest sto mark, ki jih je morda odslužila z lastnim delom pri zidavi. Gotovine pa nobena družina ne potrebuje, marveč plačuje le pet in dvajset mark na mesec in s tem odrajta najemnino, obresti, amortizira posojilo, skratka, plača vse stroške za vzdrževanje hiše in ceste, za razsvetljavo, za vodo in za požarno zavarovanje. V štiridesetih letih odplača vsaka družina svojo domačijo, ki potem preide v njeno traj-

(Nadaljevanje na str. 2.)

Sadovi trojstva

Večno poudarjanje, da smo Slovenci, Srbi in Hrvatje trije popolnoma samostojni in drug od drugega različni narodi, da obstojajo torej med nami ne samo jezikovne in kulturne, marveč tudi rasne in etnične razlike, mora voditi do raznih, deloma smešnih, deloma žalostnih izrastkov, ki jih lahko doživljamo tu pri nas, ki jih pa zlasti lahko doživi Slovenec, če se drzne priti na ozemlje »hrvatske države«. Kot naši slovenoborci, so tudi patentirani Hrvatje »pokončni možje«, ki nosijo v sebi vso prošlost svojega naroda ter napenjajoč noč in dan svoje možgane, da izumljejo vedno nove dokaze za nadrejenost hrvatskega naroda in hrvatske kulture ter podrejenost vseh drugih narodov in kultur, zlasti slovenske in srbske.

V tem oziru prvači oni Zagreb, ki je najmanj hrvatski, saj je v njem skoraj polovica prebivalstva okružena s krvjo svojih pristnih slovenskih prednikov, prokletih Kranjcev in Štajercov. Da tudi druga polovica ni popolnoma hrvatska, za to skrbe številni Židje, ki se ne počutijo tako dobro nikjer kot v Zagrebu, kajti samo tu so lahko ostali do danes zvesti svoji švabščini in madžarščini, samo tu se lahko kažejo na zunaj kot poseben, od domačinov strogo ločen element.

Ta Zagreb vodi danes politiko »hrvatske države«, on postavlja danes hrvatske zahteve, on je temelj in glavna moč v borbi za rešitev hrvatskega vprašanja, pa naj dr. Maček s svojimi ljudmi govori še toliko o hrvatskem kmetu kot nosilecu hrvatske samostojnosti, kulture itd. Zagrebu slede seveda druga mesta in je značilno, da so ti kraji napram nam Slovence razpoloženi tembolj sovražno, čim bližje so Sotli in Kolpi.

V Karlovcu je služil dolgo vrsto let Slovenec kot natak, in bil splošno priljubljen. Nauk o trojstvu je izročil zahtevo, da nimajo Slovenci na hrvatskih tleh iskati ničesar, ker so pač tuji in ne smejo odjedati kruha domačinom. Prišlo je do tega, da je moral slovenski natak preko Kolpe v Slovenijo, kjer sedaj nima kruha. Njegov delodajalec v Karlovcu je bil primoran odpovedati mu službo, ker je pač to zahtevala ona demokracija, ki je tako bistvena in značilna za hrvatski pokret.

Pred dobrim tednom je napravila skupina ljubljanskih srednješolcev pod vodstvom svojega profesorja izlet v Zagreb. Hodili so skupaj po kraljevskem Zagrebu in vzbujali povsod pozornost, ker so govorili slovensko. Ko so zasedli tramvajski voz in se je začel tramvaj pomikati, so jih vljudni Zagrebčani počastili s »slovenskimi gumpci« in podobnimi izrazi bratske ljubezni.

Na tekmo Gradjanski: Ljubljana se je pripeljalo 4. t. m. zelo mnogo zagrebških »dru-

karjev«, ki so šli v sprevedu od kolodvora po Miklošičevi cesti. Malo je bilo ljudi, ki se niso zgražali nad obnašanjem onih, ki so šli na čelu tega spreveda. Priznati je treba, da se velik del Zagrebčanov spreveda ni udeležil, marveč so šli za sprevedom v manjših skupinah. Očividno so bili ti toliko dostojni kot ona zagrebška gospa, ki je priznala: »Sram me je, da sem prišla v Ljubljano v taki družbi.« Imela je prav, kajti čelo povorke se je obnašalo v resnici na način, ki bi ga nekoliko bolj temperamenti in manj obzirni ljudje kot so Ljubljančani kvitirali po načelu »zob za zob«. Hvala Bogu je pokazala Ljubljana tudi ta dan svojo kulturo, kateri Zagreb očividno še daleko ni dorasel, pa čeprav je najstarejše, največje in najlepše mesto na svetu.

Seveda vidimo tudi v Ljubljani posamezne pojave, ki kažejo sadove politike trojstva. Pred par dnevi je sedela v neki tukajšnji restavraciji družba, v kateri sta bila tudi dva

Srbijanca ter razgovarjala seveda v svojem jeziku. Pri sosednji mizi je sedel naš, slovenski domačin, že nekoliko opit. Začel je zbadati oba Srba radi govorjenja v njuni materinski ter govoril nekaj o kruhu, ki ga josta v Ljubljani. Hvala Bogu, Srba sta ostala mirna, samo začudila sta se, ko sta zvedela za družabni položaj dotičnega našega domačina.

Tako se tudi pri nas uveljavlja vedno bolj stališče, da so naši bratje, Hrvatje in Srbi, zlasti pa poslednji, pri nas tuji, in to nezaželjeni tuji, ki se jih je treba znebiti čimprej. Dokazov imamo dovolj na razpolago, kdor le malo opazuje današnje razmere, jih bo sam doživel na vsak korak. Kam vse to vodi in kakšne bodo posledice, na to naj mislijo oni naši ljudje, ki so si naprtli delo za ohranitev slovenske samobitnosti in vrše ta posel potom sejanja sovraštva napram drugim Jugoslovencem. Predvsem pa naj izračunajo, koliko Slovencev je tam preko, pa bodo videli, da je ta bilanca visoko, visoko aktivna za nas in da bi se izvršilo medsebojno »izmenjavanje tujcev« v našo ogromno škodo. To že sedaj! Kam pa z našim naraščanjem, ročnim in inteligentnim?

Pogrešna poteza iz leta 1929

Kratek dopis o javnem nastopu SK »Planina«, objavljen nedavno v »Pohodu«, je močno razburil g. Kermavnerja, znanega organizatorja Orlovstva, a sedaj, ko Orlovstva še ni, predsednika športnega kluba »Planina«.

V odgovoru trdi g. Kermavner, kar bi trdil gotovo še marsikak njegov somišljenik, da je »Pohod« nepoznan zlasti »med onimi Slovenci, ki jim je dobrobit našega naroda in naše države najdražji«. No hvala Bogu, da je g. Kermavner, kot eden onih Slovencev, ki mu je dobrobit našega naroda in naše države najdražji, vendarle dobil »Pohod« v roke!

Njemu je očividno zelo neljubo, da se je naš časopis pozabaval z njegovo izjavo, da hoče pridobiti vse narod in slehernega človeka za telesne vaje v okviru neke nove telovadne organizacije. G. Kermavner pozna dobro vse zakone o telesni vzgoji naroda in gotovo tudi plemeniti nagib, ki je likvidiral nekdanje Orlovstvo in hotel z ustanovitvijo državnega Sokola telesno vzgojo enotno urediti in širokopotezno izvajati v vsem našem troimenem narodu. Morda bo g. Kermavner, ki je, kakor še nekaj njegovih tovarišev, član športnih klubov kakor n. pr. Primorja, Ilirije itd., v »Slovenec« obrazložil, čemu je sploh toliko resnično športnih klubov. Ali bi želel morda SK »Planina« radi svojega športnega naslova in radi notranje želje nekaterih njegovih članov kombinirati športno in nekdanje orlovsko telovadno delovanje? Ali je g. Kermavner kdaj

videl, da je oprema telovadišča SK »Planina« ves čas obstoja precej drugačna, kot n. p. oprema kluba Primorje? Mi nečemo tajiti, da ne vemo, kaj je na stvari, saj je razven nas še marsikdo o vsem pravilno informiran.

Bivši organizator Orlovstva g. Kermavner misli, da smo ravno mi nasprotniki zahteve, da dobi ljubljanska univerza svoj oddelek za telesno kulturo. Naj ne bo smešen, naj pa tudi ne misli, da bi mogli nacionalisti že vnaprej odobriti morebitno tezo, da pripada vodstvo takega oddelka za telesno kulturo na ljubljanski univerzi ljudem, ki se zdaj znova ogrevajo za razmah telesne kulture, dasi od leta 1929 niso pokazali za vse to dovolj zanimanja. Ne trdimo, da bi imel gosp. Kermavner kaj opravka s težnjami znane protisokolske pastirske poslanice, da bi imel on kaj opravka z nedavno neokusno gonjo »Slovenca« in tovarišev prilikom povratka jugoslovenskih Sokolov iz berlinske Olimpijade, ne trdimo, da je g. Ivo Kermavner sodeloval pri razglašanju in komentiranju izida tožbe Sokola Kraljevine Jugoslavije proti dr. Srebrniču. Vendar ima g. Kermavner, če že nima nobenega vpliva na gotove protisokolske napade našega episko-

JOSIP TURK

Širom države in širom slovenskega sveta je bilo poznano ime Josipa Turka, ki je umrl dne 2. IV. t. l. v Ljubljani. Širom Slovenije pa ni bilo vasi, kjer ne bi bila znana markantna oseba splošno priljubljenega ate Turka, očeta in tvorca našega gasilstva. Spadal je med one danes skoraj že izumrle osebnosti, ki so bile za Ljubljano tako značilne. Povsod smo ga srečovali in videli, vedno je bil dobrodošel, kamor je prišel, povsod je pomagal s svojim naravnim razumom in zdravim humorjem in postal tako nepogrešljiv sestavni del Ljubljane.

Tu je živel od svoje mladosti, tu si je ustvaril svojo eksistenco in družino, tu je razvil glavno svoje delovanje, ki ga je postavilo že v rani mladosti med prvake. In to med prvake dela na najrazličnejših poljih in v najrazličnejših granah, predvsem pa med prvake dela na nacionalnem polju. Zaveden je bil ranjki Turk in železno dosleden svojemu prepričanju, vsled tega pa tudi zvest svojim prijateljem in svojim idejam. Vzeti mu tudi le malenkost njegovega prepričanja, pokolebati mu neomajno vero v edino pravilnost njegove ideje in njeno sigurno zmago — to je bilo pri ranjkm Turku nemogoče, to je kazal z vsako

pata, gotovo dobre zveze pri »Slovenec«, kjer bi prav gotovo lahko preprečil marsikateri neosnovani in grd napad na doslej najboljšo delavce na področju naše telesne kulture v Sloveniji, na jugoslovenske Sokole. On, če ga je res sama skrb za resnično telesno vzgojo naroda in če je res, kakor smo mi proti temu, da bi po naših vaseh pel nož zopet svojo žalostno pesem, bi moral vsekakor možato nastopiti proti vsem podobnim oviram telesne vzgoje. Toda niti pri nas niti »med onimi, katerim je dobrobit našega naroda in naše države najdražji«, ni o takih dejanjih gosp. Kermavnerja ne duha ne sluha, dasi on, po izjavi v »Slovenec« že nad 30 let deluje v telesnovzgojnem gibanju in bi se v tem času pač lahko navdušil le za telesno vzgojo in ne predvsem za druge smeri tega gibanja! Gosp. Kermavner najbrž ne bo tajil, da pripada k oni politični skupini, ki je podpisala program JRZ in torej v njem načelo »jugoslovenskega narodnega in državnega edinstva, zato mu že iz tega razloga ne bi smelo biti nemogoče, tu pa tam izpregovoriti ali napisati kako besedico v prilog »jugoslovenski telovadni organizaciji, Sokolu. Pa tudi, če so točne navedbe g. Koceta, da je tudi g. dr. Korošec Sokol, dopušča našo željo, da bi končno tudi gosp. Kermavner lahko prišel bližje k Sokolu.

Če bi to naredil, bi sploh ne bilo treba SK »Planina«, ne bi bilo treba telovadnih fantovskih odsekov pri Prosvetnih društvih, ne bi bilo treba poleg že obstoječega Sokolstva vpetljavati v naš mil narod novih telovadnih skupin, nego bi telesna vzgoja, kakršne si mi vsi želimo, bila res organizirana enotno za ves narod. G. Kermavner, če računa, da mu bo kdo izstavil koncesijo za monopoliziranje telesne vzgoje naroda v Dravski banovini in če pri uporabi te koncesije računa samo na bivše svoje bratce Orle, naj malo pogleda v svoje dosedanje izkušnje in bo z nami vred pridil mnenju mnogih njegovih sodelavcev Orlov, da je razpust te organizacije leta 1929. prišel, vsaj v telovadnem pogledu, baš pravi čas, ker bi se sicer organizacija sama razsula. Že zato torej leto 1929. ne kaže, da bi kdo nad Orlovstvom napravil kako pogrešno potezo. Če pa bi to bila res pogrešna poteza, bi jo prijatelji g. Kermavnerja vsaj v zadnjih dveh letih že lahko popravili! Pa ne, g. Kermavner, da bi delovanje SK »Planina« in sorodnih telovadnih podjetij bilo neke vrste provizorna vzpostava Orlovstva, ki ga menda »narod« želi, ki pa mu ga »narodni« voditelji nočejo dati v vsem nekdanjem blesku in sijaju? Hic Rhodus, hic salta!

svojo besedo in na vsak svoj korak. Poleg vsega tega pa je bil živa vez med staro patrijarhalno Ljubljano, ki se je komaj začela zavedati, da je središče Slovencev in da mora kot taka prednjačiti v borbi za pravice Slovencev ter današnje Ljubljano, tretjo prestolico kraljevine Jugoslavije. Navdušen in hoben Slovenec, je bil samoposebi razumljivo tudi navdušen jugoslovenski nacionalist. Njegovemu zdravemu umu je bila jugoslovenska unitaristična misel tako logična in naravna kot ona slovenska zavest, ki jo je vsesal z mlekom svoje matere.

Če ga je spremilo Gasilstvo v tako velikem številu na njegovi zadnji poti, če mu je Sokol priredil tako impozantno slovo, je bilo vse to le malo priznanje napornega, nesebičnega in žilavega dela, ki ga je vložil Josip Turk v te dve organizaciji. In če mu je priredila slovenska javnost na njegovi zadnji poti žalno manifestacijo, kot jih nismo videli še mnogo, je s tem le pokazala, kako globoko občuti vrzel, ki je zajajala s smrtjo Josipa Turka. Odšel je delavec, kakršnih bi danes tako malo, odšel je delavec, kakršnih bi danes potrebovali najbolj. Slava spominu Josipa Turka!

DVA SVETOVA

(Nadaljevanje s 1. strani)

no dedno last. Po štiridesetih letih je treba občini odrajtati le še nekaj nad tri marke na mesec. Vsaka kolonija ima po avtobusih dobro zvezo z mestom, kamor pa nihče ne sili. Otroci imajo novo moderno šolo, a v prostem času se lahko nadvijajo po goščavah in logih, bog z njimi!

Prepuščamo čitatelju, da primerja ta dva svetova.

Te dni smo čitali v slovenskih listih o podjetju v Mariboru, ki je poskrbelo za to, da bo imel vsak delavec s svojo družino hišico, oziroma stanovanje.

Ko bo človeška družba rešila to vprašanje, da bo vsak njen član po človeško stanoval, bomo lahko rekli, da smo se za nekaj korakov približali — človečanstvu.

Vsa velika mesta, kjer vladajo še »buržuiji«, skrbje in delajo na to, da rešijo stanovanjsko vprašanje. Njih delo in podpora za zidanje — ne le delavskih domov — ampak tudi delavskih hišic, kjer je delavec lahko prav tako

srečen kakor bogataš v svoji palači — to je reševanje socialnega vprašanja brez onih praznih teorij, ki trdijo, da bodo — izpremenile človeka iz individualnega v neko neneravno socialno bitje — je to naravno, neneravno pa je, da bi se odrekel svojega in najbolj človeškega — na ljubo ali v korist drugim, oziroma nikomur. Gospod Gide je le preveč na glas povedal, da žrtve, ki se zahtevajo od človeka v imenu družbe le preradi izkoristijo drugi zase. Kajti nesebičnosti je redka človeška lastnost in višja boljševiška družba le prerada kaže, da so si vsi ljudje enaki le po tem, da hoče biti vsak zase lasten človek, zato je zahteva po lastnem domu tako naravna in razumljiva. Nerazumljiva je le za one, ki zahtevajo od človeka in družbe — nemo-gočih reči, ker jim je siva teorija več nego živo življenje. To pa vedno zmaguje nad — mrtvimimi črkami.

O tem nas prepriča vsak pomladanski sprehod na periferijo mest.

Pojdite tja in premislite vse to!

J. B.

Temelji Jugoslavije

(Iz govora senatorja dr. Andjelinovića)

»Temelj naše države in misel o edinstvu Srbov, Hrvatov in Slovencev kot enega jugoslovenskega naroda. Na tem temelju je zgrajena ta država.

Jugoslovenski odbor kot predstavnik Hrvatov v inozemstvu je v času svetovne vojne s svojo deklaracijo od 20. VII. 1917 na Krfu skupaj s službenim predstavništvom Kraljevine Srbije svečano in jasno objavil in podčrtal ta princip. To je politična »magna charta« jugoslovenskega ujedinjenja. Krfska deklaracija predstavlja le logičen člen v celotnem delu Jugoslovenskega odbora in njegovih predstavnikov v inozemstvu.

Nesmrtni Franjo Supilo pravi v svojem memorandu, poslanem 1916 siru Eduardu Greyu: »Hrvatje, Srbi in Slovenci so en etniški narod...«. »oni govorje en jezik in pripadajo isti rasi«. Čeprav do gotove meje federalistično razpokožen, pozdravlja Krfsko deklaracijo, ki je izraz narodnega edinstva jugoslovenskih plemen, kot »granitno zgodovinsko delo«.

G. Ante Trumbić je postal kot predsednik predvojne Hrvatske stranke in Dalmaciji

pri podpisovanju Krfske deklaracije v duhu programa te stranke: »Hrvatska stranka smatra, da so Hrvatje in Srbi en narod po krvi in jeziku.« Temu svojemu stališču je ostal veren, ko je glasoval proti Vidovdanski ustavi ter je na seji Ustavotvorne skupščine od dne 23. aprila 1921 rekel: »... Ker po mojem prepričanju zlasti med Hrvatini in Srbi ni nobene plemenske razlike« ter 25. aprila 1921, ko je izjavil: »Naš narod je eden, nacionalno in politično!«

Kot je Krfska deklaracija v političnem, tako je ak od 1. decembra 1928 v državno-pravnem oziru »magna charta« našega javnega življenja. Sestavna dela 1. decembra 1918 »a sklep Narodnega sveta Slovencev, Hrvatov in Srbov o ujedinjenju in sklep Hrvatskega sabora od 29. oktobra 1918, da se proglašajo Dalmacija, Hrvatska in Slavonija z Reko napram Ogrski in Avstriji kot popolnoma neodvisna država ter vstopa v smislu modernega načela narodnosti ter na temelju narodnega edinstva Slovencev, Hrvatov in Srbov v skupno narodno suvereno državo Slovencev, Hrvatov in Srbov na celotnem etnografskem področju tega naroda...«

Narodno Vijeće ni postopalo samo v skladu s sklepom Hrvatskega sabora, marveč tudi v skladu s predhodnim delovanjem in izjavami

političnih strank in prvakov v Narodnem Vijeću, Hrvatskem saboru, carskem parlamentu ter v vseh drugih državnih in pokrajinskih predstavništvih.

Ko je ranjki Radić na seji Narodnega Vijeća od 23. 11. 1918 zagovarjal »Zvezno državo«, je predložil resolucijo, ki se glasi: »Etnografsko enotni, po zgodovinskem, kulturnem in političnem razvoju na tri plemena razdeljeni narod Slovencev, Hrvatov in Srbov ustvarja na temelju narodnega edinstva in narodno-plemenske enakopravnosti skupno zvezno državo na vsem svojem etnografsko neprekinjenem področju.« To je bilo v skladu tudi s programom predvojne Radićeve Hrvatske se-ljačke stranke: »Hrvatje in Srbi so en narod...«, a »Slovenci in Hrvatje so si drug drugemu tako blizu, da so dejansko tudi Slovenci s Hrvatini en narod.«

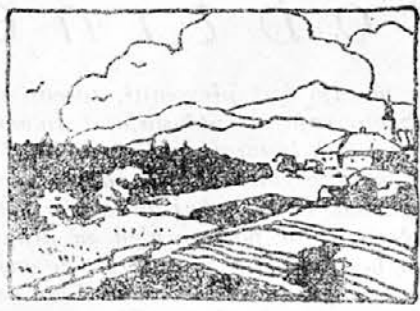
Starčevićeva Stranka prava, ta nosilka hrvatske državno-pravne misli in hrvatskih tradicij v AO monarhiji, je tekom svetovne vojne v marcu in juniju 1918 poudarila: »Narod Hrvatov, Slovencev in Srbov je pod tremi imeni eden in isti narod.« Ne glede na duh razizma in plemenskega Slovenstva uporabljala Starčevićeva stranka prava v duhu praktičnega Jugoslovenstva in političnem življenju Starčevićevega načela, da so Slovenci »planinski

Hrvatje« ter da »u Srbiji stanuje najplemenitiji del hrvatskog naroda.«

S tem, da je zaključil Hrvatski sabor ujedinitvenje, je ostal veren zaključku Hrvatskega sabora od 12. 8. 1861: »Jugoslovenski jezik troedine Kraljevine se proglašja za celoten obseg troedine Kraljevine kot edini in izključni službeni jezik za vse stroke javnega življenja.« (Medklic senatorja Banjanina: Sedaj pa pravijo, da je dekretiral jugoslovenstvo Kralj Aleksander!) ter programnemu govoru bana Jelačića v Hrvatskem saboru od 6. 6. 1846.: »Ne govorimo sedaj niti o Srbstvu niti o Hrvatstvu. Mi smo en narod, mi smo bratje ne glede na vero.«

Vsi objektivni pogoji, etnografski, zgodovinski in politični ugotavljajo neizpodbitno dejstvo, da so Srbi, Hrvatini in Slovenci enotna »potom političnega razvoja na tri plemena razdeljen« jugoslovenski narod. Na temelju edinstva tega naroda je bila stvorjena in zgrajena ta država — Jugoslavija. Edinstvo naroda je bilo in ostane osnova te države, edinstvo naroda mora biti in ostati osnova naše državne politike.

Nacionalni princip, oziroma kakor se je 29. 10. 1918 izrazil Hrvatski sabor, moderno načelo narodnosti — osvaja stališče: »en na-

PO NAŠI ZEMLJI

Verujem, da pravičnost ohranja domovino in imetje; — Zato se bom boril proti vsakemu krivičnemu izkoriščanju, svojo osebnost srečo pa bom iskal predvsem v svoji čisti vesti.

„Verujem“ Narodne odbrane, točka 6

Šolska higijena

Iz Maribora smo prejeli:

»Čitam te, dragi »Pohod«, in vidim, da se povsod postavlja za red, resnico in pravico. To me je tudi napotilo, da sem ti napisal teh par vrstic, to pa, ker je res že skrajna potreba, da se jih čita in stori vse, kar bi rade dosegle. Slučaj je nanesel, da sem baš v trenutku šel mimo neke srednje šole, ko se je na stotine mladih ljudi iz nje razgrnilo po sosednjih ulicah. Poznam vonj po šolskih sobah, toda da mladina naravnost prismoji iz šolskih sob, tega pri najboljši volji ne bi mogel pričakovati. Pogledam na poslopje, vsa okna so hermetično zaprta. Pozneje sem se zvedel, da se celo pri zaprtih oknih pometajo, da se ne bi sobe preveč razhladile. Tudi stranišča so skrajno nečista in njih smrad kar puhti po kuloarjih. Kaj čuda torej, če se ves ta smrad oprime mladinske obleke, da se jih starši po pravici boje, ko prihajajo v stanovanje. Boljši otroci se morajo doma vedno preobleči in umiti, predno s starši vsedejo h kosilu. In zakaj vse to? Ker vodstvo nima smisla za snago in higieno, in baš to je punctum saliens, ki ga mi zahtevamo zaradi zdravja naše mladine. Sicer pa ni to edini slučaj. Če pogledamo po vseh naših šolah, osnovnih in srednjih, imajo šolske sestre še največ smisla za zračenje šolskih lokalov. One imajo tudi preko počitnic redno odprta okna, pri tem ko so po vseh drugih zavodih zabita, tako da v jeseni mladina zasede ravno tako zatohle prostore, kakor jih je zapustila ob koncu šolskega leta. Svež zrak torej v naše šole in več snage! To ne stane mnogo in se povsod lahko dobi.«

Žal ne vladajo take razmere le na mariborskih šolah, mogoče je drugod še slabše. Posebno tam, kjer se vrši pouk dveh razredov v istem prostoru — ločeno predpoldne in popoldne in se iz razlogov štednje pozimi niso sobe niti zračile. Skrajni čas je, da se posveti higijeni na naših zavodih veliko več pažnje!

Učiteljice v celibatu!

Proračun za leto 1937/1938 je pod streho. Z njim cela vrsta amandmanov, ki dajejo vladi možnost, da izda uredbe (z zakonsko močjo), ki se tičejo ne samo naših notranje-političnih prilik, marveč predvsem gospodarskega in socialnega življenja. S finančnim zakonom je bila sprejeta tudi vrsta uredb, ki se nanašajo na državno uradništvo, med njimi predvsem uredba o celibatu učiteljic. Po tej uredbi se učiteljica ne more poročiti z neučiteljem, ako hoče še nadalje ostati v državni službi. Ne moremo se spuščati v komentiranje te uredbe, pa nam zato tudi ni mogoče pokazati na vse slabše strani takega postopanja. Stojimo namreč na stališču, da je učiteljica prav tako človek kot vsaka druga ženska in da ima prav tako pravico izbirati si po želji svojega srca, svojega moža kot vsaka druga in da je vsled tega ukrep o celibatu učiteljic protustaven, pa tudi protinravstven. Posebno na to dejstvo bi se morali opreti katoliški politiki, ki so imeli glavno besedo pri sprejemanju finančnega zakona in poskrbeti, da se taka krivica učiteljicam ne napravi. Bi se, pravimo, čeprav vemo, da tega ne bodo nikoli napravili, ker so bili vedno nasprotniki kulturnega in duševnega povzdiga pre-

prostega ljudstva, ki ga primašata v vas učitelj in učiteljica. Zato se tudi ne čudimo, če »Dolmoljub« tako obširno hvali uredbo o celibatu in še pristavlja, da je bilo v Avstriji tudi tako. Da, vidi se, da se gospodje tam okoli Kopitarjeve ulice še vedno niso sprijaznili s tem, da niso več v Avstriji, da ni njihova beda edino merodajna in da bo kmalu prišel čas, ko bo učitelj imel na vasi tisto besedo, ki mu gre.

Nervoza pri »Obzoru«

Zagrebski »Obzor«, ki hoče biti istočasno glasilo Mačkove skupine na Hrvaškem in JRZ v Srbiji, se hujuje nad Narodno odbrano in zaključki zadnjega sestanka v Beogradu. Razburja se, ker so bili Odbranaši edini, da so se upali brez varstva poslaniške ali senatske imunite izven narodnega predstavništva ostro žigosati postopanje, ki vodi v

MOČ VZGOJE

Četrty razred osnovne šole v Ljubljani. Učence Klemenčič (mogoče tudi Klemenčič) se dvigne med odmorom, pristopi k stenskem zemljevidu Evrope ter prične z glasnim poudarkom primerjati velikost tretjega Rajha z našo kraljevino, predava o življenjskih pogojih ene in druge države in poudarja brezpomembnost majhnega koščka jugoslovenske države lastine ob Jadranu in na Balkanu proti ogromni plošči germanske zemlje. Z navdušenjem se klanja vodji tretjega Rajha.

Do tu se naša deca ni znašla. Strmela je v predavatelja in poslušala brez pravega pojmovanja histerično politično propagando. Ko pa se je mladi Klemenčič obregnil celo v ono, kar je tej mladini najsvetejše, se je sprožil plaz. Navalila je na izživača in pričela udrihati po njem. V razredu je nastal trušč in nemir se ni polegel niti ob zvonjenju zvonca.

Tako je prišla na dan ta afera. Preiskava je ugotovila, da je Klemenčič pred kratkim prišel na ta zavod iz razpuščene manjšinske šole v Ljubljani. Pri zaslišanju je fant nastopal precej objestno. Priznal je svoje dejanje in povdarjal, da je pač tako vzgojen in da je vse — kar je delal — delal iz svojega notranjega prepričanja. Dva dni nato je Klemenčič moral zapustiti ta zavod.

Ob tem dogodku se spominjamo nekega drugega dogodka, ki se je nedavno izvršil na nekem našem srednješolskem zavodu. Neki učence, ki stanuje v kolegiju kneginje Zorke, je med izpraševanjem rabil besede, ki so lastne tako nam Slovincem, kakor tudi Hrvatom in Srbom. Profesor je smatral to za strašno pregreho, nastala je afera, ki je našla silni odmev celo v našem dnevnem časopisu. »Slovenski dom« je polnil svoje stolpce s to zadevo in razpihoval vso stvar v neverjetne dimenzije. Človek bi mislil, da je ta ubogi dijak, ki se je posluževal izrazov, ki jih je sprejel od svoje matere, zagrešil največji zločin nad narodom in državo. Krivda pa ni padala le na dijaka, krivci so se iskali predvsem v prostorih »Kneginje Zorke« in doživeli smo, da so to prosvetno-socialno institucijo preiskali organi, ki sicer s prosveto in kulturo nimajo prav nikakega posla.

delati v smislu načel in ustvarjati pogoje, da se to načelo sprovede tudi v življenje.

Švica, Belgija, Avstrija, Luksemburg so primeri držav, ki so se razvile in žive v nasprotju s temeljnimi načeli narodnosti: en narod, ena država. Mi smo to svojo državo oprli preveč na samo teorijo, na idejne temelje, ker smo bili prepričani, da zadošča že sama misel, da napravi iz nas en narod in eno državo in da lahko vsled tega vsa naša politika v praktičnem oziru nasprotuje veliki ideji, na kateri stoji ta država. Mi smo ustvarili državo na principu, da so Srbi, Hrvati in Slovenci eno, pa se nismo prav nič brigali predvsem za to, da bi čut te enotnosti prodrli v dušo vsega naroda, pa tudi ne za to, da bi vsak posamezen del naroda začutil, da pridejo vse njegove vrednote najlepše in najlažje do izraza v enotnem narodu in v skupni državi.

Zivljenje in politika morejo često zrušiti to, kar opravičujeta teorija in ideja. Ne zadošča neko misel samo podčrtavati, treba je voditi politiko, ki je v skladu s to osnovno mislijo. Treba je ustvarjati pogoje, da se razvije, a ne razbije ono, kar je po božjem in naravnem pravu eno. Ni res, da pravica vedno zmaga. Zmaga to, kar je sposobno za življenje in razvoj. Mi smo že 1600 let en narod in smo bili to pred svojim prihodom na Bal-

nekaterih banovinah v anarhijo. »Obzor« se sprašuje, kako to, da si upa Narodna odbrana posegati v taka dnevno-politična vprašanja, ko bi pa Odbranaši morali biti po njegovem mnenju rodoljubi z dežele, ki naj samo za zaprtimi vrati ali pri cvičku komentirajo brezglavost poedinih političnih faktorjev Beograda in Zagreba.

Mi se za njegovo pisarjenje ne bi niti zmenili, ko se ne bi »Obzor« trudil, da zagovarja tudi nekakšno slovensko stališče in ko ne bi vedeli, od kod črpa svoje informacije, ter komu se hoče z njimi prikupiti.

Bratstvo

Ob priliki konference Male antante v Beogradu in prihoda predsednika bratske Českoslovaške g. dr. Edvarda Beneša, je izdal »Slovenec« posebno, Českoslovkom posvečeno prilogo. Čudimo se, odkod naenkrat toliko simpatij med našimi klerikalci za českoslovaški narod. Kajti, kot se spominjamo iz predvojnih let, so naši klerikalci v dunajskem parlamentu bili vedno nasprotni težnjam čeških poslancev. Ob razsulu Avstrije pa je celo neki zelo ugleden politik tedanje SLS potoval — po namigu iz Vatikana — v Prago, da bi tam prepričal českoslovaške parlamentarce, da je neizogibna potreba, da bi se Česlovaki skupno z avstrijskimi Nemci ter Slovenci in Hrvati združili v samostojno državo pod žezlom Habsburžanov. To je bil poslednji poizkus pred Karlovim pučem na Madžarskem, da bi se Habsburžane rešilo gotovega poloma.

Ako pa primerjamo oba ta dva slučaja, bo vsakdo prišel do spoznanja, da je vendar neprimerno težji oni — Klemenčiča. Saj je pokazal neverjetne možnosti, ki danes še obstoje pri nas glede vzgoje. Pokazal je, kakšne nevarnosti lahko prete naši mladini od vzgoje izven šole. Čudno le, da »Slovenski dom«, ki je smatral za potrebno posvetiti skoro polovico strani slučaju srednješolskega dijaka radi rabe domačega izraza, ni našel niti časa niti smatral za potrebno posvetiti vsaj par vrstic tudi temu drugemu slučaju. »Slovenski dom« je gotovo tako dobro informiran list, da mu je ta dogodek prišel na ušesa.

K dogodku samemu pa si dovoljujemo v vsej skromnosti sledečo pripombo: oče mladega Klemenčiča je dobro znani zastopnik motornih koles na Miklošičevi cesti. Nešteto naših dobrih, zavednih, pa tudi sposobnih državljanov trpi pomanjkanje od početka Jugoslavije. Podjetje gospoda Klemenčiča pa, kolikor nam je znano, prav lepo uspeva že dolgo vrsto let in je bil čas, ko se je poleg motornih vozil, ki jih prodaja ta gospod Klemenčič, le redko pojavilo na naših cestah kako drugo motorno kolo. Gospod Klemenčič je imel torej v naši svobodni državi ves čas vsaj udobno, da ne rečemo lepo življenje, dasi nam njegove zasluge za to državo izpred njene ustanovitve niso prav nič poznane ter nam vsled tega tudi dejanske predprave, ki jih uživa pred tolikimi in tolikimi našimi dobrimi državljani, niso razumljive. Tem manj pa nam je razumljivo, da skrbi g. Klemenčič na tak način za vzgojo svojih otrok ter kaže svojo državljansko zavest v taki obliki. Ni nobenega dvoma, da je za izpad svojega otroka predvsem odgovoren on sam. Ni nobenega dvoma, da njegov sin s svojimi 12. leti ni mogel priti do takega notranjega prepričanja na drug način, kot da ga je črpal iz domačega vira. Gospodu Klemenčiču prepuščamo sedaj, da spravi v sklad zgoraj navedene činjenice. Merodajnim oblastem, ki jim je na vzgoji naše mlade generacije, pa naj ta slučaj odpre končno oči in naj jih privede do spoznanja, da obstoje danes še vedno pri nas mnogo težji in važnejši problemi kot pa preganjanje političnih nasprotnikov.

kan mnogo bolj kot danes, pa se nam ni nikdar posrečilo tvoriti skupne države. Tomislav, Dušan, Tvrtko, to so slabotni in kratki odevsi ene velike misli, ki je prišla do izraza in uresničenja šele 1. 12. 1918. S tem pa ni rečeno, da bi se vse to po naši lastni nesposobnosti ne moglo zrušiti kljub vsem teorijam in vsi frazeologiji o enem narodu.

Mi moramo na stvari gledati realno. Samo v tem primeru homo spoznal vse pogreške i Srbov i Hrvatov i Slovencev, pa se jim bomo mogli izogniti v bodočnosti. Toda, ugotovili bomo tudi, da je bila tragika te državne politike predvsem v tem, da Beograd kot politično središče ni bil na višini svoje naloge. Vladajoči krogi v Beogradu, ki so imeli v rokah vso oblast in nosijo vsled tega glavno odgovornost za današnje razmere, so smatrali in smatrajo, da je Jugoslavija nadaljevanje Srbije ter so vodili in vodijo v teoriji politiko »Srba triju vjera«, v praksi pa politiko Beograda in beogradskega okrožja. Oni niso uvideli, da je Jugoslavija nova tvorba, ustvarjena s sodelovanjem vseh delov naroda po načelu narodnosti in edinstva Srbov, Hrvatov in Slovencev ter da sta nastala jugoslovenski narod in jugoslovenska država potom zgodovinske fuzije vseh jugoslovenskih plemen in krajev, vseh tradicij in vrednot. Kratko rečeno, po ustva-

Iz drugih listov

Tako je drugje

V Kruševcu izhaja »Kruševački Glasnik« kot glasilo JRZ. V svoji številki od 27. marca t. l. obravnava pod naslovom »Veseli pojavi« proračunsko debato, ki se je vršila letos v skupščini in senatu ter z zadovoljstvom in debelimi črkami ugotavlja doslovno:

»Vsi govorniki, oni desnice in oni z leve, so se glasno, jasno in brez dvoumnosti enako izražali o napihnjem hrvatskem vprašanju. Vsi glavni govorniki z leve in desnice so izjavili: da so Srbi, Hrvati in Slovenci sicer tri plemena, toda en narod in da vsled tega v ujedinjeni Jugoslaviji ne more obstajati niti posebno srbsko, niti posebno slovensko vprašanje. Vsa vprašanja so splošno narodna in državna, njih rešitev se nanaša enako na ves narod, na vse kraje in na vse državljane Jugoslavije. Moremo reči samo toliko vsem, ki se jih tiče: da ne bo prišlo nikdar več, dokler obstoji Jugoslavija Karadjordjevičev in njenih vernih zaveznikov Male antante, Balkanskega sporazuma, Velike Britanije in Francije — niti v miniaturi do stare triališčne monarhije z Dunajem ali Pešto na čelu, pa naj želi to kdorkoli...«

Mi s svoje strani pa moramo pri tej priliki izjaviti: Ako je še kdo v državi, kateremu se tudi po tej krepki besedi Narodnega predstavništva ne dopade narodno in državno edinstvo naše Jugoslavije, naj gre iz nje in si poišče boljše mesto.«

Sedaj smo si na čistem. Kdor ne priznava ne samo državnega, marveč tudi narodnega edinstva, temu je odprta po mišljenju navedenega glasila JRZ samo ena pot, to je prostovoljen odhod iz Jugoslavije. Hvala Bogu, da nismo zapisali tega mi, poborniki perverzne unitaristične miselnosti v Sloveniji. Zapisal je to Kruševački Glasnik tik ob sliki gospoda dr. Milana Stojadinovića in pričakujemo v kratkem posebne vlake, ki jih bodo naročili gospodje od katoliškega tiska za smeri Rim in Dunaj. Seveda se bojimo, da bodo vozili ti vlaki prazni, to pa iz enostavnega razloga, ker se ne da niti v katoliški Avstriji niti v katoliški Italiji igrati tako lepe dvočlane igre. To je mogoče samo v Jugoslaviji. Tu more biti n. pr. današnji senator Fr. Smodej v glasilu JRZ v Beogradu »veliki jugoslovenski nacionalist«, v senatni debati pa v medklicah zahtevati »neznatno Slovenijo, omejeno na meje današnje Dravske banovine«...

Megalomanija

Hrvatski dnevnik fantazira:

»Ljubljanci niso možda nikada vidjeli toliko svijeta, toliko posjetnika, kolikor su vidjeli jučer, kad su vlakom stigli Zagrepani-Hrvati. Na ulicama Ljubljane sve je samo gledalo, snebivajuć se. A Hrvati su manifestirali, dižući svoje zastave. Hiljadu i dvije stotine Hrvata i Hrvatica klicalo je na ljubljanskim ulicama. Slovenci niso mogli ni vjerovati, da može netko biti tako odlučan i toliko svijestan, kao što su bili ti Hrvati!...«

Poslije podne sve je vrvjelo na igralištu. Karte su bile rasprodane. Četiri i pol hiljade ljudi na igralištu.

Jedinstven slučaj u analima ljubljanskog i uopćeg slovenskog sporta...«

Ljubljana zna, da je Ljubljana, ali Zagreb zna, da je hrvatski!

Poslije osam sati na večer krenuo je vlak iz Ljubljane. Mnogi Slovenci bili su na kolodvoru. Ispratili su goste. A mnogo više ih je ostalo kod kuće i razmišljalo o veoma rijetkom danu, koji je jučer doživjela Ljubljana.

Svim sportašima i kibicima ostat će taj dan nezaboravljiv, jer je to bio uistinu jedan rjeđak užitak spojen s mnogo korisnoga. Možda će ipak imati nešto koristi naša braća Slovenci od posjeta Zagrepana! Ne mislimo materijalnu korist. Ne! Ono drugo mislimo...«

rod, ena država«. Toda nacionalni princip ne prejudicira vprašanju, kakšna naj bo notranja konstrukcija nacionalne države. Pri tem moramo ugotoviti, da je načelo narodnosti, ki se je rodilo v Evropi in prihaja tudi predvsem v Evropi do izraza, brezpogojno velik in morda glavni faktor pri formiranju držav, da pa obstoji toliko izjem od tega pravila, da je treba to posebej podčrtati. Poleg objektivnih činjenic odločuje o pripadnosti h kakemu narodu tudi volja naroda samega, ki je s plebisciti v prejšnjem in sedanjem stoletju oslabila čisti princip narodnosti. Politične razmere, razvoj naroda, verski in socijalni odnosi, tradicije in uprava so često združile nekaj, kar bi po čistem principu narodnosti ne spadalo skupaj, često pa tudi razdružile to, kar bi brezpogojno moralo biti skupaj. Zgodovina ima svoje zakone, pa tudi delo ljudi, njih dobre in slabe strani morejo vplivati neodvisno od teorije in principov na usodo in razvoj narodov.

Ali ni nasprotstvo med Genuo in Korzikom vrglo Korziko v naročje Franciji in ali ni Napoleonova epopeja duševno priredila Korziko Franciji, fuzionirala po svojem bistvu italijansko prebivalstvo tako politično kot kulturno z velikim francoskim narodom? Ne zadošča pozivati se samo na načela. Treba je

ritvi Jugoslavije je treba v polni plemenski enakopravnosti in izbegavajoč vsako plemensko hegemonijo voditi pametno, sistematično in previdno politiko formiranja jugoslovenske nacije, pritegujoč k sodelovanju vse one, ki so sodelovali pri ustvarjanju države ter neprestano razširjajoč ta krog, dokler ne bo počivala naša država na plečih našega naroda kot celine. Žal se je vodila politika, ki ni jugoslovenska in s tem je izvala Beograd reakcijo, ki je v svojih končnih posledicah zanikala tudi temelj, na katerem ta država stoji. Ustvarilo se je hrvatsko vprašanje — med onimi Hrvati, ki so potom dalmatinskega slovinstva, ilirskega preporeda in Strossmajerjevega jugoslovenstva ustvarili v letu 1917. Krfsko deklaracijo, a v letu 1918 akt od 1. decembra.

Beograd je s svojo ozkostrano politiko moralno omajal temelje, na katerih stoji naša država. Pri tem seveda ne mislim na Beograd kot naš nacionalni center, središče našega državnega in žarišče našega nacionalnega življenja, marveč na Beograd administrativno-partizanske politike in nedorasle administracije...«

Politični pregled

Ljubljana, začetek aprila.

Z zaključkom zasedanja skupščine in senata se je končal oni del našega notranje-političnega življenja, ki se dogaja med štirimi stenami ob velikem vznemirjenju, ki pa iz teh dveh domov ne seže predaleč. Kajti zakon o tisku je še vedno tak, da ne dopušča časopisju, da bi prinašalo posamezne govore in še manj, da bi te govore tudi po svoje komentiralo. Zato gre vsaka debata, pa naj bo še tako spretno vodena in naj nastopajo v njej še tako izvrstni govorniki, mimo nas, ne da bi nas kaj posebno razživila. Vendar so bile v času letošnje debate mobilizirane vse sile posameznih strank, ki imajo v narodnem predstavništvu svoje zastopnike in tako je politično življenje izven predstavnštva zastalo. Doživeli nismo nikakih senzacij, nikakih novih sporazumov, vse je ostalo kakor je bilo. Sedaj se obrača v okviru dopustne možnosti zopet interes celokupne javnosti k poskusom, da bi se vendarle dosegel nek sporazum med Beogradom in Zagrebom, sporazum, ki naj bi prinesel rešitev hrvatskega vprašanja. Kajti pojavlja se že tako v Beogradu kot v krogih zagrebske opozicije nervoza, ki daje slutiti, da se morajo stvari vendarle v doglednem času razjasniti.

Sedaj poročajo, da je

dr. Maček poslal v Beograd svojega odposlanca,

ki naj bi vendarle še poskusil doseči, da se že prekinjeni stiki med beograjskim in zagrebskim delom združene opozicije ponovno vzpostavijo. Srbski del združene opozicije je namreč ugotovil, da reševanje našega notranje-političnega položaja na bazi hrvatskega vprašanja ne vodi k nobeni praktični rešitvi, ker postajajo hrvatske želje in zahteve vedno večje. Zato je prevladalo spoznanje, da je nujno potrebno najti v tem labirintu želja in zahtev novo platformo. In kot izgleda, so se srbski opozicionarci zedinili na bazi »popolne« demokracije in bodo zdaj s tem novim geslom poskušali srečo v novi politični sezoni.

Med tem pa se

stvari v Zagrebu zapletajo vedno bolj.

Dočim je bil pred časom dr. Maček še absolutni gospodar položaja, se danes tega ne more več trditi. Na eni strani raste proti njemu opozicija frankovcev, ki postajajo vedno bolj agresivni, na drugi strani pa se sposobni in ambiciozni nadškof dr. Stepinac trudi, da bi spraval čim več hrvatske mladine v svoje klerikalne organizacije. In to mu tudi dobro uspeva. Jasno je, da je teren, kjer se ne ve, kdo pije in kdo plača, tudi najbolj ugoden za razvoj komunistične propagande in tako se mora dr. Maček boriti za obstanek svojih organizacij Hrvatske seljačke stranke, ki so se z vednostjo državnih oblasti formirala popolnoma protizakonito in vrše svoje delovanje, čeprav niso priznane. S sporazumom, ki bi ga dr. Maček dosegel z beograjskim delom združene opozicije, bi se njegov položaj ojačil in bi vodil lahko še naprej svojo opozicijsko borbo, ki zahteva ne le mnogo živcev, ampak tudi in predvsem ogromno denarja.

V naši banovini je vse lepo po starem.

Krajevne organizacije JRZ se ne ustanavljajo več, pa tudi posebnega življenja v njih ni opa-

ziti. So pač »zmagale« pri občinskih volitvah in zdaj lahko posvečajo svoje skrbi občinam, prehrani brezposelnih in skrbi, pri katerih žitnih trgovcih bo naročena koruza za domače občine. Slovensko krilo Mačkove stranke se giblje s polževo hitrostjo. V mariborski »Neodvisnosti«, ki je sedaj glavno glasilo tega gibanja, čitamo neprestano bojne napovedi, mnogo lepih besed, dosti vzpodbudnih rečenic, ali o kakih organizacijah ni ne duha ne sluha. Kajti že opetovano smo dejali, da je bilo vodstvo tega »gibanja«, ki je zajelo le nekoliko kmetskega ljudstva in mestne gopode, vedno nesposobno za organiziranje kakršnekoli stranke, marksistične ali agrarne. Poleg tega je v tem gibanju polno šefov, vsak hoče biti vodja in bomo imeli po dveh letih isto sliko, kot smo jo imeli v času volitev leta 1935.

Vse drugačno življenje pa vlada v naši zunanji politiki. Pred kratkim je bil v Beogradu sporazum o petletnem prijateljstvu z Italijo, katerega do sedaj ni bilo treba sprejemati, ker je Italija bila med vojno naša sovražnica. Sedaj pa se Italija, ki je bila naša sovražnica, zdaj naša prijateljica. Marsikdo si je že mislil, da bo ta sporazum privedel Jugoslavijo v območje osi Rim-Berlin in nekaj časa je tako celo izgledalo. A k sreči so se temni oblaki kmalu razkropili, iz vsega pompa se je izkristaliziral

notranje-politični pomen tega sporazuma,

ki se kaže v tem, da so Srbeveda pišejo italijanski listi še danes o pomembnosti beograjskega sestanka in vidijo v njem prelomnico one jugoslovenske politike, ki se bo v prihodnosti razvijala po Ciano-vem obisku pa smo doživeli v Beogradu sestanek Male antante in glej čudo: dočim so

vsi pričakovali, da je našega prijateljstva s Francijo konec, se je pokazalo, da je edina država, na katero se opira politika Male antante, Francija, tista Francija, ki je bila naša prijateljica.

Končno smo prav v zadnjih dneh doživeli

obisk predsednika bratske Českoslovaške,

g. dr. Beneša. Način, kako je bil sprejet od jugoslovenskega naroda, kako ga je toplo dočakala naša prestolica, najboljša priča, kakšne simpatije goji naš narod do bratskega slovenskega naroda, ki pritiskajo nanj z ene strani Nemci in z druge Madžari. In če se je še pred nedavnim govorilo o razpokah v Mali antanti, so ti glasovi danes demantirani. Mala antanta je najzanesljivejša garancija miru in donavskem bazenu, za njen obstoj je vezan celoten napredek naše države. Če se je še pred kratkim čul kak glas o novih politikih Jugoslavije, ki naj bi šla v iskanju prijateljev in zaveznikov vse vprek, smo lahko zadovoljni, ko smemo ugotoviti, da je to mogoče želja borzijsko navdahnjenih ljudi, ki pa je povsem nasprotna čustvovanju večine Jugoslovenov.

Skrbimo za zamorčke

Tudi aprilska številka »Cvetja z vrtov sv. Frančiška« navaja seznam darovalcev za krst zamorčkov-pogančkov. 1350 dinarjev pojde torej spet preko meje, za potrebe, ki se prav nič ne tičejo našega naroda. Za zamorčke izročeni denar ne bo nikdar donasal niti Jugoslaviji niti Sloveniji kakršnihkoli koristi.

Popravi!

V zadnjem podlistku (Knjižni trg) je treba v 4. stolpcu čitati: »Za nekako razkošnim vsehrbarskim 'Slovanom' (mišljen je Tavčar-Hribarjev, 'Slovan!') domači, priljudni, 'Dom in svet'. Druge napake (n. pr. najbolj srčnimi nam. srečnimi!) naj si čitatelj sam popravi.

Zbrani

na negativnem programu

Naš pokret in ideje, ki jih zastopa »Pohod«, se nahajajo danes v koncentričnem ognju. Z ene strani stoji proti nam tisti reakcionarni del Slovencev, ki je s toliko vztrajnostjo in zvestobo služil v pred- in medvojnem času črno-rumeni monarhiji, ki je v varstvo lažne morale in hinavske zvestobe do katoliške cerkve uničevala dela moč, ki so nam izoblikovali slovensko govornico. Tem reakcionarjem stoji zvesto in krepko ob strani oni sloveno-»borci«, ki si šele sedaj po tolikih letih narodne svobode upajo na dan s svojo besedo, katero dvigajo v obrambo namišljeno zatiranega slovenstva, ki so ga v prejšnjih časih prav radi zatajili. So to ostanki Šušteršičevega krila SLS, ostanki habsburške miselnosti, ki se v nove prilike, ki jih je prinesla Jugoslavija, nikoli ne bodo mogli živjeti. To družbo, zbrano proti jugoslovenski nacionalistični ideologiji dopolnjuje ona nehomogena skupina ljudi, ki jo tvorijo bivši socialdemokrati, kmetijci, marksisti, nekateri samostojni demokrati. Ti ljudje se niso mogli v nobenem pozitivnem

delu združiti, niso nikoli bili v stanu dokazati upravičenost svojega obstoja in so se zato sedaj znašli pri negativnem delu, na programu rušenja zavesti narodnega edinstva. Njihov glavni očitek proti nam je, da hočemo baje likvidirati slovenski jezik. »Pohod« tega ni nikoli pisal. Narodna odbrana ni nikoli izdala takega načela, mi samo trdimo, da proti naravni sili stapljanja treh plemen borba ni mogoča, ako je ta naravna sila res primarna, t. j. ako izhaja iz naroda. Da pa je jugoslovenstvo res v svojih osnovah naslonjeno na narod, vidimo že po tem, ko je ustvarilo svojo državo, ki jo je mogel le narod in ne noben dekret. Tako naše stališče napram slovenskemu jeziku pa ni nikaka naša iznajdba, kot nam hočejo podtakniti naši nasprotniki. Je povsem v skladu n. pr. z miselnostjo Franceta Levstika, ki je pred 70 leti zapisal:

»Slovenski in hrvatsko narečje se nam zdi tako podobna dvema rekama, tekočima iz istega vira, zasukanima pozneje vsaka po svoji, blizu druge tekoči strugi in prav zato je naša sodba, da ni treba kopati vodotočin, po katerih bi eno strugo popolnoma izsušili, vodo iz nje obrniviš v sosednjo strugo; ampak ravnati se nam je po naravi same vode, ki vedno spreminja svojo strugo; skrbeti nam je, da se obe strugi zlijeta počasi zopet v eno, kakor sta iz početka imeli samo en izvor.«

Stvar za sebe pa je naše stališče do slovenoborstva in slovenstva. Ta dva pojma je treba zelo ostro in vestno ločiti. Ni namreč po našem mnenju slovenstvo tisto, kar bi bilo nezdržljivo z našo jugoslovensko miselnostjo. Kajti slovenstvo ni težnja dela jugoslovenskega naroda, ki živi v Dravski banovini, da bi se politično in gospodarsko osamosvojil v samostojno državo, da bi se naslonil na nek tuj, mogoče italijanski ali nemški vpliv. Ni slovenstvo stvar, katere atribut naj bo pripadnost katoliški cerkvi. Ne, vse to so slovenoborske iznajdbe, ki naj Slovence zadržijo v meglenih sferah med Hababuržani in Vatikanom, ki naj vcepljajo mladini mržnjo do onih, ki so našo državo gradili.

Če se torej družba ljudi, ki se je mogla izbrati samo na osnovi negativnega programa, zaganja v naše delo in v naš list, naj bo glede naših namenov pomirjena. Nikoli nas ne bo mogla prepričati, da nimamo prav, kajti za našo stvar govori dejstva — za njihovo upanje izražanih politikov. In naj si prizadevajo kakorkoli, osnova jugoslovenske državne politike bo ostala vedno jugoslovenska in če se mogoče tu in tam pojavljajo znaki, nagibanja v kako drugo smer, bo naravna posledica temu še odločnejši odpor v vrstah jugoslovenskih nacionalistov. Ti so v preteklosti pokazali, kaj znajo in so vedno pripravljene za vsako ceno tudi očuvati svoje stvaritve.

Drobtine

»Gasilci morajo biti plemeniti, spretni in junaški! Samo vaje ne zadostujejo! Imamo knjige, kjer se teh lastnosti lahko naučite. To so romani, kjer je glavni junak nadvse spreten in pogumen. In še nekaj mora biti vsak gasilec: plemenit in požrtvovalen za druge. Nihče tako, kot Karl May je znal to v dejanju pokazati. Zato predlagamo: vsaka četa naj kupi 20 knjig romanov Karla Maya«, in tiskarna Sv. Cirila v Mariboru se bo iznebila makulturnega papirja. Ne dvomimo, da se bo predvsem vodstvo Gasilske Zajednice, ki izdaja list »Gasilec«, kateri prinaša gornjo reklamo, naročilo na 20 romanov Karla Maya in bo postalo nadvse spretno in pogumno. In še tisto, kar mora biti vsak gasilec: Plemenit in požrtvovalen za druge!

V neki basni se pripoveduje, da je živela žaba, ko so podkovali konja, pa je dvignila svojo nogo tudi ona, da bi podkovali tudi njo.

Pa pustimo šalo, ker so preresni časi, v katerih živimo. Pozabavajmo se raje s tužnimi lamentacijami, ki nam prihajajo od obale modrega Jadrana.

Ko sta bila nedavno I. Meštrovič in ing. Stipetič v Zagrebu izvoljena za člana odbora Jadranske Straže, je zapisal splitski »Jadranski dnevnik« ne vemo po čigavem nalogu nekaj, kar ne dela časti niti listu samemu, niti njegovim protektorjem. Evo, kaj piše v zvezi s to izvolitvijo:

»Izvolitev teh dveh uglednih Hrvatov je bila zelo povoljno sprejeta v javnosti, kajti njih prisotnost jamči, da je Jadranska Straža v resnici izven vsake strankarske politike in da je njen glavni cilj čuvanje hrvatske obale in hrvatskega morja, s tem pa tudi čuvanje življenjskih interesov hrvatskega naroda.«

Ta žaba, ki se toliko napihuje in iz svojega brloga toliko kvaka, naj se malo vzdigne in pogleda okoli sebe na levo in desno, da vidi, ali ne živi morda na tem belem svetu še kdo, kateremu je pripadalo to morje v prošlosti in mu pripada danes in da vidi, da so za to morje prelivali svojo dragoceno kri mnogi jugoslovenski sinovi, ko je sedela ta žaba v avstro-madžarski ponvi in kvakala, kakor so ji zapovedovali peštanski Judeomadžari.

Mnogo se napihuješ, uboga žaba, lahko počiš, ne moreš pa se toliko napihniti, da postaneš človek.

Še nekaj na naslov iste žabe.

»Jadranski dnevnik« se je požuril, da plju-ne še drugič ravno tako ogabno kot je prvič. V svoji številki od 4. 3. t. l. poroča o prihodu Beograjskega sportnega kluba na tekmo v Split in pravi:

»Moštvo BSK je prišlo v Split že včeraj. Pričakala ga je srbska kolonija, ki je obdarovala igrače s šopkom cvetja.«

Nam pa poročajo, da so sprejeli BSK jugoslovenski omladinici — srednješolci, kojih roditelji so bili rojeni v Splitu in v nobenem oziru ne predstavljajo članov neke kolonije.

Kako bedni, pa tudi ostudni morajo biti oni, ki zabadajo svojim rodnim bratom strupen trn v zdravo noge.

Dne 2. aprila (ne za 1. aprila) sem potoval proti Zidanemu mostu. In kaj se zgodi! Kar sredi vožnje je okoli 11. dopoldne vlak obtičal sredi proge. Prav tako je zastal v vsej Sloveniji ves promet, in ljudje so se trgali za neki časopis. In glej šmenta. Bila je to »Slovenija«, ki je pozvala na odgovor »Pohode« z naslednjimi sedmimi očitki:

»prvič, da je nacionalni unitarizem izšel iz že tako revne naše slovenske zemlje v osemnajstih letih nad petnajset milijard;

»drugič, da je »Pohode« to izžemanje odobril, češ višja kultura mora pač več plačevati, ne pa višje bogastvo;

»tretjič, da so ta unitarizem uvedli in da mu zmeraj vneto služijo prav jugoslovenski nacionalisti;

»četrtič, da je prav unitarizem kriv vse korupcije, ker jo je omogočil s svojo zakonodajo in s tem, da je odrinil ljudstvo od nadzorstva;

»petič, da vodi prav ta nacionalizem dosleden boj zoper slovenstvo;

»šestič, da je glavni list Narodne Odbrane razglasil naravnost načelo, da je treba slovenski jezik »likvidirati tiho in postopno« in

»sedmič, da je nacionalizem dosledno zoper pravo demokracijo in s tem seveda zoper vsako resnično samoupravo.«

Ko sem te očitke prečital, sem uvidel, da je stvar res tako nujna, da mora vse drugo življenje razen v uredništvu »Slovenije«, obstati. Te obtožbe so tako strašne, da »Pohode«, dravobancem in vsem, kar jih je njihove sorte, ne preostane drugega, kot da kar takoj likvidirajo, če hočejo, da pojde življenje zopet tisto pot, ki mu jo »Slovenija« predpisuje kot normalno: po starih šegah in navadah, po programu ranjkega Šušteršiča, v objemu bubokracije ljubljanskih akademikov »Slovenijine« branže.

„Srbska kolonija“

(Čudni pojmi predsednika „Jadranske straže“.)

Zagrebski »Jugoslovenski glas« je v svoji 3. številki z dne 28. marca priobčil pod gornjim naslovom:

»Povodom dolaska BSK u Split radi odigravanja utakmice za državno prvenstvo sa SK »Hajdukom«, splitski »Jadranski dnevnik« piše, da je BSK »bio dočekan od srpske kolonije«.

Na ovu izdajničku provokacijo osvrnule su se neke novine, usudjujući gest jednog lista, čiji je vlasnik niko drugi nego sadašnji predsednik »Jadranske straže«, jedne eminentno nacionalne organizacije, g. Tartalja.«

Svoj članek zaključuje »Jugoslovenski glas« z besedami:

»Onima, koji ovu državu smatraju kao fikcijo, nije mesto u našoj državi. A još manje u nacionalnim organizacijama, gde su se uvukli, da siju svoj otrov.

Onemogućiti ovakove tipove u našem javnom i nacionalnom životu, dužnost je svakog nacionaliste...«

Tako piše zagrebski nacionalni list. Komentarja ni treba, potrebno je samo izvesti poziv gornjega članka.

Pod jugoslovensko zastavo Jadranske straže se nahaja samo v Dravski banovini okoli 7500 članov in okoli 70.000 naraščaja. Nam torej ne more biti vseeno, kdo načeljuje tako važni jugoslovenski obrambni obradi kakor je Jadranska straža, ker po prepričanju g. Tartalje je Primorska banovina nacionalna Hrvatska, torej je Jadransko morje hrvatsko morje in

ne last vsega jugoslovenskega naroda, ker so Srbi v Splitu »skolonizirani«!

Najboljši rodoljubi vse države se nahajajo pod blizu 300 jugoslovenskimi prapori JS, čijih jugoslovenstvo negira sam njihov predsednik, g. Tartalja.

Tako omalovaževanje jugoslovenske ideje Jadranske straže od strani g. Tartalje meče dokaj čudno luč na vse glavni odbor Jadranske straže, katerega člani ne znajo onemogočiti nečuvne in sramotne napade predsednika JS na jugoslovensko idejo, ki vestno krši pravila JS ter ji s tem jemlje ves ugled, a članstvu zaupanje v iskrene namene Jadranske straže.

Jadranska straža, ki stoji pod visoko zaščito Nj. Vel. kralja Petra II., ima po svojem programu: namen čuvati nacionalno obeležje in tradicije jugoslovenskega morja in primorja, negovati zavest o važnosti morja in delati za napredek in izkoriščanje jugoslovenskega morja in primorja za vse narodne in državne potrebe in voditi živo propagando za naše morje.

Mogli smo pa že ponovno ugotoviti, da se politično delovanje gosp. Tartalje nikakor ne sklada s cilji JS in se članstvo upravičeno sprašuje, kaj usposablja g. Tartaljo za to odgovorno in nacionalno nadvse važno mesto.

Zadnje besedo bomo izrekli člani JS ob priliki letošnjih občnih zborov!

Član Jadranske straže.